

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Komisioni Qendror i Zgjedhjeve
Centralna Izborna Komisija
Central Election Commission

U skladu sa ovlašćenjima datim članom 64.2 Zakona Br.03/L-073, o Opštim izborima u Republici Kosovo, Centralna izborna komisija na redovnom sastanku održanom 08.01.2021, donosi:

ODLUKA

O usvajanju Analize i Izveštaja iz nalaza o identifikaciji nedostataka i izazova obuke tokom izbornih procesa 2009-2019

- I. Usvaja se Analiza i Izveštaj iz nalaza o identifikaciji nedostataka i izazova obuke tokom izbornih procesa 2009-2019.
- II. Analiza iz tačke I je sastavni deo ove odluke.
- III. Ova odluka stupa na snagu danom potpisivanja iste.

Priština, 08.01.2021

Predsednica Centralne izborne komisije

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Komisioni Qendror i Zgjedhjeve
Centralna Izborna Komisija
Central Election Commission

Divizioni i Trajnimeve

**Analizë dhe Raport nga të gjeturat për identifikimin e mangësive dhe sfidave
të trajnimit gjatë proceseve zgjedhore**

2009 - 2019

I. Hyrje

Duke u bazuar në planin e punës të KQZ-se për vitin 2020, shtylla e fuqizimit institucional pika 26 Identifikimi i mangësive/sfidave në trajnimin e trupave zgjedhore, Divizioni i Trajnimit është i obliguar të zhvillojë aktivitetet të cilat ndërlidhen me shqyrtim të modaliteteve të trajnimit, se si kanë funksionuar nga e kaluara, në përmbledhjen e të gjeturave, evidentimin e tyre dhe dhënien e propozimeve apo rekomandimeve duke i harmonizuar me raportet¹ e misioneve vendore dhe ndërkombëtare² të vëzhgimit të zgjedhjeve. Përmbledhja e të gjitha këtyre rekomandimeve në një raport dhe shqyrtimi në instancat e duhura për miratim, do të ndihmojë në përpjekjet për përmirësimin dhe avancimin e trajnimit si aspekt mjaft i rëndësishëm në përcaktimin e cilësisë së një procesi zgjedhore.

Ky aktivitet, sipas planit të punës ka qenë i paraparë të realizohet përmes gjashtë takimeve nëpër regjione të caktuara, por, në sajë të gjendjes pandemike, kemi qenë të detyruar që, këto takime të zëvendësojmë përmes komunikimit elektronik duke kërkuar nga Zyrtaret e terrenit që të japin disa të dhëna të mbarëvajtjes së trajnimeve në terren. Njëkohësisht, të njëjtit kanë paraqitur edhe propozimet/rekomandimet për secilin cikël të trajnimeve që parashihen dhe organizohen në çdo pale zgjedhje në baze të Planit operacional.

Trajnimit si proces i mësimdhënies dhe mësim nxënies për ngritjen e kapaciteteve profesionale në sektorin publik është i një rëndësie të veçantë në zbatimin e procedurave për mbarëvajtjen e proceseve administrative të mirëfillta. Në institucionin tonë trajnimit si pjesë integrale e Shtyllës së fuqizimit institucional bënë pjesë në operacionet zgjedhore, të cilat kanë shtrirje mjaft komplekse si nga koha e realizimit ashtu edhe të përfshirjeve së afërsisht 20000 pjesëmarrësve në 8 deri 9 cikle të trajnimeve të organizuara për çdo proces zgjedhore. Implementimi i programeve të trajnimeve në vete ngërthen të mësuarit dhe të ushtruarit e të gjitha procedurave të parapara për zhvillimin dhe mbarëvajtjen e procesit të votimit, numërimit, paketimit të materialeve në Vendvotim dhe shumë çështje tjera të cilat e përbëjnë procesin e ditës së zgjedhjeve³.

Këto trajnime, përfshijnë po thuajse të gjithë akteret pjesëmarrës në proceset zgjedhore, duke filluar nga stafi i rekrutuar e deri tek të emëruarit e SP nga KQZ.

Aktivitetet e trajnimit të cilat zhvillohen në KQZ, kërkojnë mund dhe përkushtim për realizimin e tyre, duke u përballur me shumë sfida konform kushteve dhe rrethanave që na diktohen jo rrallë në organizimin e zgjedhjeve të jashtëzakonshme dhe të parakohshme. Faktorët të cilët ndikojnë në cilësinë e një trajnimit janë: targeti dhe numri i pjesëmarrësve, vendi ku zhvillohen, modalitete e trajnimit, materialet e aplikuara, kombinimi i aspektit teorik dhe praktikë në sesionet e trajnimit, afatet e emërimit të trupave zgjedhore etj.

Divizioni i trajnimit si pjesë përbërëse e operacioneve zgjedhore është i përkushtuar në hulumtimin analitik dhe gjetjen e metodave më të avancuara për ngritjen e kapaciteteve profesionale të cilat do të ndikojnë në përmirësimin dhe mënjanimin e parregullsive në vendvotime, të cilat i kemi evidente në çdo pale zgjedhje⁴

¹ <https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/04/132-dnv-raporti-perfundimtar-zgjedhjet-parlamentare-2017-alb.pdf>

² https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/01/final_report_eom_kosovo_june_2017_albanian-1.pdf

³ <https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/01/KQZ-Rregulla-09-2013.pdf>

⁴ <https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/04/132-dnv-raporti-perfundimtar-zgjedhjet-parlamentare-2017-alb.pdf>

IV. Konteksti i Analizës

Divizioni i trajnimit ne kuadër te obligimeve dhe përgjegjësive ligjore⁹ për çdo palë zgjedhje bënë planifikimin përgatitjen organizimin dhe mbikëqyrjen e gjithsejtë 8 deri 9 cikleve te trajnimeve, me afërsisht 19000 pjesëmarrës. Këto trajnime, ngërthejnë ne vete një gamë procedurash që e përshkojnë procesin zgjedhore.

Eksperienca nga e kaluara dhe raportimet nga misionet e ndryshme të vëzhgimit, si vendore ashtu edhe ndërkombëtare, janë tregues se ekziston një gatishmëri dhe përkushtim i pareshtur në arritjen e objektivave për ngritjen sa me profesionale te infrastrukturës zgjedhore ne Institucionin tone, si të stafit që angazhohet gjatë proceseve zgjedhore në KQZ, ashtu edhe te trupave menaxhuese të cilët bëjnë implementimin e procedurave, për te cilat ligjërisht janë te obliguar.

Mirëpo, përkundër përkushtimit dhe realizimit të të gjitha trajnimeve me modulet përkatëse për secilën procedure, raportet dhe te dhënat qe kemi në QNR, gjate pranimit dhe procedimit të materialeve në kategoritë e caktuara në bazë te gjendjes se kutive dhe materialeve tjera që pranohen ne këtë njësi, japin tregues që, lënë për të dëshiruar më tepër nga procesi i trajnimit, për procedurat qe aplikohen ditën e Zgjedhjeve. Ne çdo pale zgjedhje për shkak te mospërputhjeve dhe gabimeve të bëra ne Plotësimin e FPR-se, paketimi jo i mire i materialeve zgjedhore, mospërputhjet gjate numërimit te votave me kusht etj. dëshmon punën jo profesionale te anëtarëve te KVV ne vendvotim.

Andaj, harmonizimi i rekomandimeve nga misionet e ndryshme te vëzhgimit si vendore ashtu edhe ndërkombëtare, me të gjeturat nga raportet e analizave te bëra ne kuadër te Sekretariatit, që kemi hasur gjate proceseve zgjedhore nder vitet e kaluara (2009-2019), janë te paraqitura ne këtë raport. Përmbledhja e te gjetura nga analizat e bëra,¹⁰ janë tregues/referues ne parashtrimin e propozimeve/rekomandimeve te reja për ti shqyrtuar, ne mënyrë që në të ardhmen të shërbejnë si indikatorë te shtytës dhe te arsyeshëm për ngritjen e cilësisë trajnimeve.

V. Metodologjia e punës ne përmbledhjen e te gjeturave dhe identifikimin e sfidave qe kemi pasur ne implementimin e trajnimeve gjate proceseve zgjedhore

Për ta bërë analizën në identifikimin dhe evidentimin e të gjeturave/sfidave te cilat kemi pasur nder vite ne proceset zgjedhore, janë ndjekur këta hapa:

- Është bërë grumbullimi i te dhënave me te specifikuara lidhur me organizimin e trajnimeve dhe te gjeturat gjate implementimi te secilit cikël te trajnimit. Janë konsultuara raporte nga këndë vështrime te ndryshme për aspektin e mbarëvajtjes se trajnimeve.¹¹
- Me që, pjesa më e madhe e trajnimeve zhvillohen në terren, për identifikimin e gjendjes sa me reale dhe faktike rreth çështjeve te trajnimit, përmes një shkrese anketuese është kërkuar nga ZLKZ-te, në cilësinë e respondenteve, edhe ata te japin te dhënat, komentet, sfidat me te cilat janë ballafaquar dhe rekomandimet se si te veprohet ne te ardhmen për te gjitha ciklet e trajnimit.
- Pas përmbledhjes se komenteve dhe rekomandimeve te ZLKZ-ve, është bërë klasifikimi dhe evidentimi i tyre, ne baze te kategorisë te cilën e kane propozuar për zhvillimin e trajnimeve ne te ardhmen.
- Pas përfundimit te konsultimeve me burimet (raporte te monitorimit nga qendra, raporte te vëzhgimit nga shume akter te jashtëm dhe anketa e realizuar me ZLKZ) rreth mënyrës se

⁹ https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/01/Rregullore-01_2017.pdf

Neni 15

¹⁰ https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2020/09/Analiz%C3%AB-e-votave-me-asistenc%C3%AB-Zgjedhjet-e-parakohshme-p%C3%ABr-Kuvendin-e-Republik%C3%ABs-s%C3%AB-Kosov%C3%ABs-2019_ALB.pdf

¹¹ <https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/04/132-dnv-raporti-perfundimtar-zgjedhjet-parlamentare-2017-alb.pdf>

7.1 Trajnimi i trajnerëve te qendrës

Ne fazën e pare te trajnimeve zhvillohen vetëm trajnimet për stafin e trajnimit te angazhuar ne qendër, dhe me pastaj këto trajnime vazhdojnë prej stafit te qendrës tek trajnerët e terrenit. Gjate këtyre trajnimeve behet përgatitja e trajnerëve për trajnimet e mëtejme qe do te zhvillohen për trajnerët e KKZ-ve dhe këta te fundit zhvillojnë trajnime për trupat menxhuese të zgjedhje. Numri i përafërt i stafit te trajnimit te rekrutuar ne qendër është 25, ndërsa ne terren afërsisht 300.

- Temat për te cilat trajnohen trajnerët e qendrës janë:
 - Procedurat e votimit dhe numërimit;
 - Procedurat e raportimit K-vote
 - Procedurat e VPNV-ve;
 - Procedurat e Pranim dorëzimit; dhe
 - Zhvillimi i monitorimit te trajnimeve ne teren;

Këto trajnime për temat e larte theksuar zhvillohen nga Udhëheqësi i Divizionit te trajnimit me lehtësim te disa trajnerëve me eksperience mbi 10 vjeçare qe kane punuar ne zgjedhje.

Trajnerët e qendrës përpos trajnimeve te cilat i ndjekin dhe i përsërisin gjate ditëve ne orare pune, te njëjtit janë te angazhuar edhe ne përgatitjen e materialeve te ndryshme te trajnimit te cilat nevojiten për trajnimet e mëtejme neper Komuna/KKZ (udhëzuesve, Agjendat, formularët për simulimin e ushtrimeve, printimin e materialeve te nevojshme gjate trajnimit, pyetësorët e ndryshëm, përgatisin raporte etj.).

Angazhimi i trajnerëve në qendër nga viti 2014 e deri ne zgjedhjet e fundit ne Podujeve dhe Mitrovicën e veriut, është bere pa procedura te rekrutimit, element përparësie dhe lehtësues për angazhimin e tyre ishte eksperiencia e gjate dhe e njëpasnjëshme ne zgjedhjet paraprake.

Ndërsa, nga zgjedhjet e kaluara për Kryetar Komune ne Podujeve dhe Mitrovicë 2020 Procesi i angazhimit te trajnerëve ne qendër po ashtu edhe ne terren është bërë me zhvillimin e procedurave te rekrutimit .¹²

7.2 Trajnimet e trajnerëve te terrenit

Ky cikël i trajnimeve është e kategorisë se njëjtë si me larte, vetëm se ky staf i trajnimit i cili angazhohet ne terren, me tutje trajnimet i zhvillon për trupat menxhuese te zgjedhjeve. Nëse i referohemi këtij cikli te trajnimeve dhe strukturës organizative për zhvillimin e këtij trajnimi, e përshkojnë dy periudha apo etapa kohore neper te cilat ka ndërruar modaliteti ne strukturën organizative te zhvillimit te këtij trajnimi.

Nga Viti 2009 deri 2016, këto trajnime janë zhvilluar në qendër nga Divizioni i trajnimit dhe stafi i trajnimit ne qendër. Gjate kësaj periudhe, Divizioni i trajnimit me përkrahjen administrative dhe organizative te njërive tjera ne Sekretariat ka bere përgatitjet, organizimin, zhvillimin dhe mbikëqyrjen e trajnimit, sipas përshkrimit ne vijim:

- Trajnerët e terrenit janë trajnuar vetëm për Procedurat e votimit, numërimit dhe paketimit.
- Trajnimi është zhvilluar ne agjende tri ditore
- Skema organizative e zhvillimit te trajnimit ishte si ne vijim: afërsisht deri ne **300** trajnerë të KKZ-ve, të ndarë në 12 seanca trajnimi. Seancat u zhvilluan ne tri dite radhazi me gjithsejtë 12 ekipe të trajnimit. Një ekip i trajnimit përbëhej nga 2 deri ne 3 trajnerë. Numri i pjesëmarrësve për një seance ishte, afërsisht 25 persona. Për zhvillimin e këtij trajnimi kemi

¹² https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/01/Rregullore-01_2017.pdf
Neni 8 paragrafi 8

Ne këtë cikël të trajnimeve fillon kategoria e dyte e trajnimeve. Këto trajnime zhvillohen për pjesëmarrës, të cilët vijnë nga radhët e Subjekteve Politike të emëruar në KQZ. Te emëruarit në fjale, gjatë ushtrimit të mandatit të tyre i nënshtrohen rregullave normative të KQZ-se¹⁵, sipas të cilave janë të obliguar të ndjekin trajnimet specifike me të cilat ndërlidhet edhe puna e tyre në proces zgjedhore.

Programi Orientues është aktiviteti i cili zhvillohet për çdo pale zgjedhje në qendër të KQZ-se. Në përbërje ka katër module, të cilat zhvillohen në agjendë një Ditore. Prezantues janë bartësit e projekteve për modulet përkatëse të Agjendës, aspekti organizativ, administrativ dhe buxhetore iniciohet nga Divizioni i trajnimit. Për pjesëmarrje në këtë program, ftohen të marrin pjesë të gjithë ZLKZ-te së bashku me anëtarët e KKZ-se. Gjatë realizimit të këtij programi nga të gjithë prezantuesit manifestohet përkushtimi për të zhvilluar prezantimet në frymën e komunikimit interaktiv, duke iu dhënë mundësi pjesëmarrësve të parashtrajnë diskutime për çështjet më me prioritet nga të gjeturat dhe sfidat që kemi hasur në zgjedhjet para-prake.

Modulet e programit:

1. Të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e anëtarëve të KKZ-ve gjatë mandatit të tyre në proces zgjedhore

Bartës i projektit është Drejtori i DKT.

2. Roli i anëtarëve të KKZ-ve në aktivitetet që e përshkojnë shërbimit votues

Bartës i projektit është Udhëheqësi i Divizionit të Shërbimit Votues

Modul paraqitet përmes tri prezantime për tri operacione:

- Periudha e konfirmimit dhe sfidimit;
- Periudha e ndërrimit të QV; dhe
- Votimi i Personave me nevoja dhe rrethana të veçanta.

3. Roli i anëtarëve të KKZ-ve në aktivitetet gjatë zhvillimit të trajnimeve

Bartës i Projektit është Udhëheqësi i Divizionit të trajnimeve.

Prezantimi është përmbledhje e ecursisë së trajnimeve që organizohen nga Divizioni i trajnimit gjatë tërë procesit zgjedhore, dhe ndërlidhja operative me Zyrat e KKZ-ve. Në këtë modul, me fokus të veçantë prezantohen, procedurat e votimit, numërimit, paketimit dhe pranimit të materialeve nga KVV-te në KKZ, duke pasur parasysh se, vet pjesëmarrësit në fjale, bëjnë pranimin e të gjitha materialeve të ndjeshme zgjedhore nga KVV-te tek KKZ-te në përfundim të ditës së zgjedhjeve.

4. Roli i anëtarëve në pranim-dorëzimin dhe dërgimin e materialeve në QNR

Bartës i projektit është Udhëheqësi i qendrës së numërimit dhe rezultateve.

Ky modul është i një rëndësie të veçantë, sepse pranimi i materialeve zgjedhore nga KVV-te në KKZ dhe përgatitja e tyre për dërgim në QNR është përgjegjësi e anëtarëve të KKZ-se.¹⁶ Për këtë modul prezantimi zhvillohet nga QNR, gjatë prezantimit behet shpjegim dhe ilustrim vizual i gjithë ecursisë së pranimit, evidentimit të të dhënave në formularin e pranimit të QNR-se, plasimi i materialeve në hapësirat se ku dedikohen në bazë të gjendjes faktike të kutive dhe materialeve, futjes se të dhënave nga formularët në sistem e deri tek arkivimi i materialeve në hapësirat e dedikuara në QNR.

¹⁵https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2017/12/LIGJI_NR_03_L-073_P%C3%8BR_ZGJEDHJET_E_P%C3%8BRGJITHSHME_N%C3%8B_REPUBLIK%C3%8BN_E_KOSOV%C3%8BS.pdf
Neni 68-paragrafi d)

¹⁶ <https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/01/KQZ-Rregulla-18-2016.pdf>
Neni 9

Për zhvillimin e këtyre trajnimeve, çdo ekip i trajnimit ne terren pajisen me pako te trajnimit konform ekipeve ekzistuese dhe Doracak te trajnimit ne baze te numrit te anëtarëve për Komunën respektive.

Gjatë tërë kohës së zhvillimit të këtyre trajnimeve, nga qendra ka gatishmëri për të ofruar ndihme, qofte ne plotësim të materialeve te trajnimit, ashtu edhe ne raste eventuale përkrahje me trajnerë për te zhvilluar apo lehtësuar programin.

Varësisht zhvillimit dhe cilësisë se këtij trajnimi, rrjedhimisht mund te themi se është indikatorë i matjes se cilësisë se procesit zgjedhorë ditën e zgjedhjeve. Te kuptuarit e procedurave mire dhe bartja e njohurive direkt ne Vendvotim ditën e zgjedhjeve pasqyron cilësinë dhe vlerën një trajnimi te mire. Ndarja dhe planifikimi i seancave qe zhvillohen ne terren zakonisht përgatitet nga Divizioni i trajnimit vetëm si plan orientues. Plani përmban te dhënat si ne vijim: Komuna, Numri i KVV-ve, numri i anëtarëve te KVV-ve, numri i ekipeve te trajnimit, ditët e planifikuara te fillimit dhe mbarimit, për te përfunduar jo me vone se dy dite para ditës se zgjedhjeve.

Edhe ne kete cikël te trajnimit nga monitorimet e bëra nga trajnerët e qendrës, kemi te gjetura evidente te cilat tregojnë se ne disa raste jane evidentuar: Mosrespektim i Agjendës; mos lejim i zhvillimit te monitorimit për trajnerët e qendrës; tejkalim i numrit te pjesëmarrësve, me pretekste banale subjektive, vonesa dhe mungesa te pjesëmarrësve, fshehje te listave te nënshkrimeve te pjesëmarrësve ne trajnim etj.

7.7 Trajnimi i Kryesuesve te KVV-ve

Ky trajnim zhvillohet vetëm për kryesuese te KVV-ve dhe përmban modulën e njejte si te trajnimit paraprak për procedurat e votimit, numërimit dhe paketimit te materialeve zgjedhore. Nga praktikat e mëparshme, zhvillohet një dite para ditës se zgjedhjeve duke u trajtuar si trajnim rifreskues.

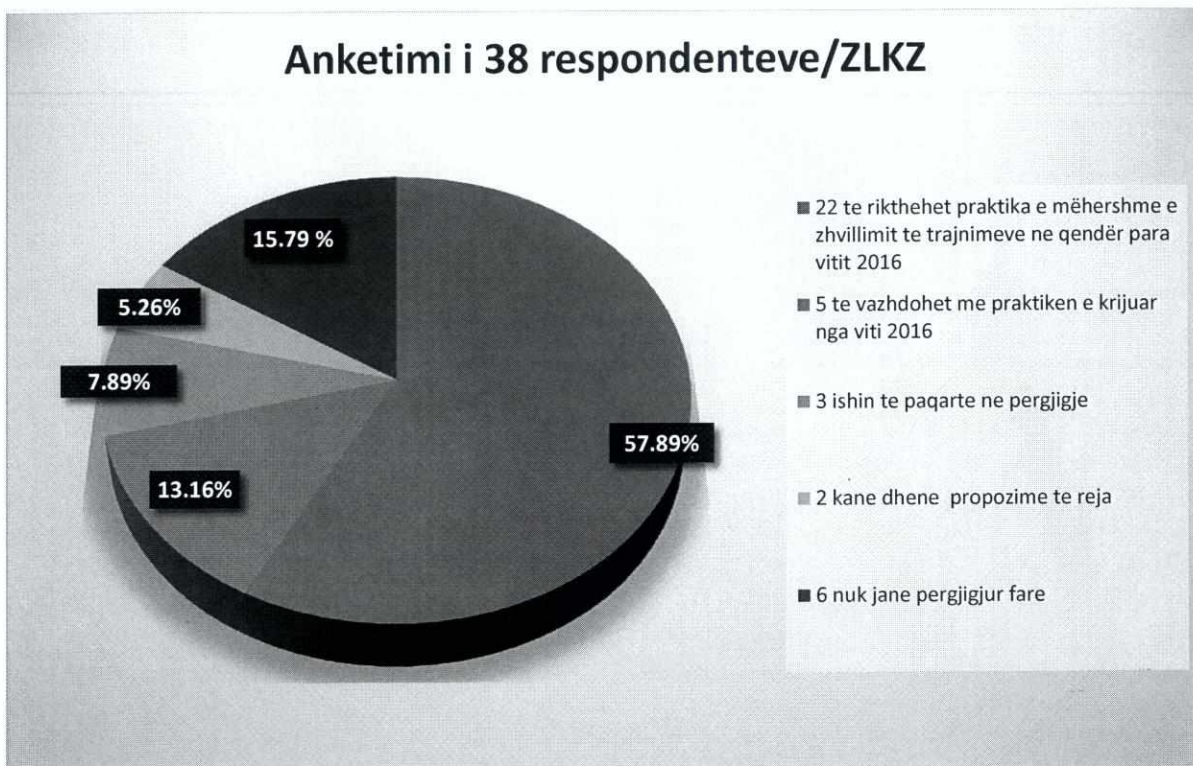
VIII. Sfidat

Sfidat e paraqitura ne vazhdim janë pjese e te gjeturave te cilat ne tekstin me larte i keni me te specifikuar ne trajnimet e përshkruara, mirëpo, përmbledhja ne vijim na ndihmon ti kemi pike referenca për përmirësim te trajnimit ne te ardhmen dhe njëkohësisht justifikim për rekomandimet e parashtruar.

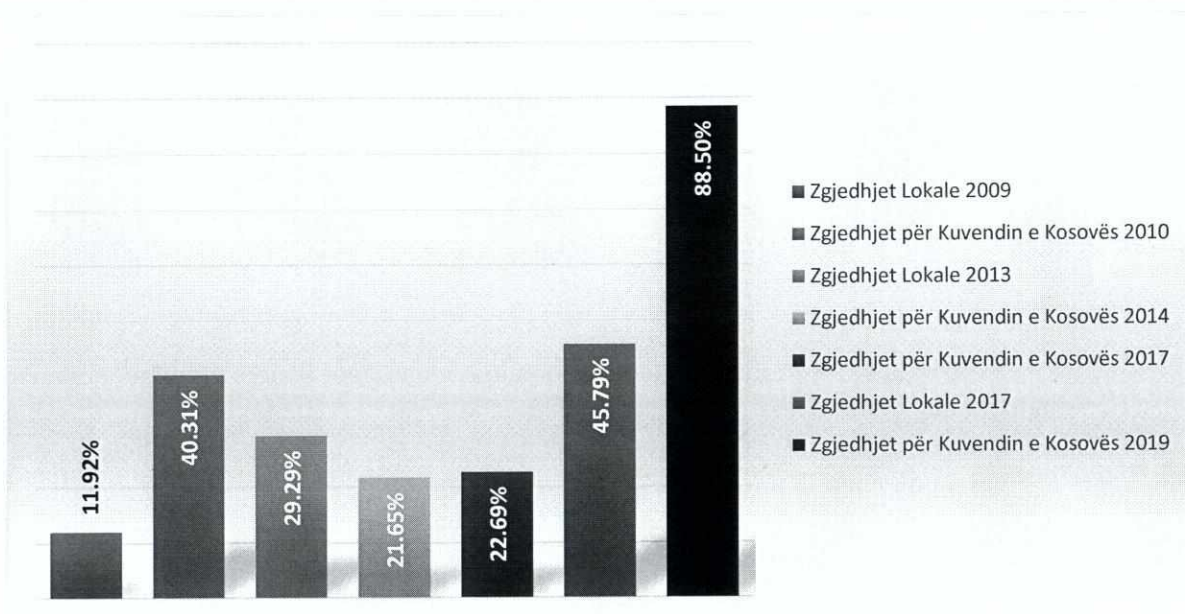
- Mos përcaktim i çartë i kompetencave për secilën instance të Trajnimit;¹⁸
- Mos definim i çartë i detyrave, obligimeve, përgjegjësive dhe kompetencave të trajnerëve si në qendër ashtu edhe në KKZ;
- Mos transparenca në rekrutimin e stafit të trajnimit ne terren;
- Mos respektim i Agjendave te trajnimit;
- Tejkallim enorm i numrit te pjesëmarrësve ne seanca trajnimi;
- Pengesa ne monitorimin e trajnimeve, duke mos i lejuar trajnerët te monitorojnë;
- Mos përkrahje ne mbështetje për çështje administrative dhe buxhetore nga disa njësi te administratës dhe përkrahjes (ushqimi, transporti, salla jo te përshtatshme për trajnim etj.)

IX. Rekomandimet

¹⁸ https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/01/Rregullore-01_2017.pdf
Neni 15 paragrafi2

Shtojca 1. Anketa e zhvilluar me Zyrtaret e larte Komunale te Zgjedhjeve

Shtojca 2. Vendvotimet e rinumëruara për periudhën 2009 – 2019

Ky punim u realizua nga:

Valbona Kida

Udhëheqëse e Divizionit të trajnimeve

Draft

Skema e strukturës organizative të zhvillimit të trajnimeve

